

מאימתי פרק ראשון תענית

יד.

מסורת הש"ס

ה) [לעיל יב: ע"ש, ב] [סוכה
נד. וש"נ, ג] [ב"ק פ:, ד] [ג"ל
דמנן, ה] [לקמן יט., ו] [ג"ל
שז"ל באחרונות,

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא היו ממרעין אלף
 זועקין הא צעקה בפה הוא
 ומדצעקה נפס המרעה:
 (ב) תוס' ד"ה תמי כו' לא
 נראשנות ולא בחטרות אמר
 רב אשי נקוט מניעמא בידך
 פ' הוונט' נקוט השלשה
 מעניות: (ג) ד"ה ורב יודיה
 כו' אומר הר"י דהאי עגנו:

גליון הש"ס

גמרא אמר רב אשי נקוט
אמצעייתא. כעין זה נדה דף
כ ע"א:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אין פוחתין משבע
שבעה כ"א התרעות כ"ל
(ועי' לחס משנה פ"ד
מהלכות תענית הלכה י'):

מוסף רש"י

בגון חיכוך. שחין שמתחכך
האדם עליה, פרוטי"ר צלע"ז
(ב"ק פ:). מתריעין. צענו
(לקמן יט.). המטורפת.
מלשון טרף אצבא ומלשון ביצה
טרופה (לקמן יט.).

רבינו גרשום

הא שייך תיבה. דבראשנות. איכא באמצעינות איכא. אי משום תיבה ולא. שירא הוא דמילי בעצמא קטני. כגון מרחיצינ ונועלין. מילי דפרסתי כגון תיבה שמוציאן לרחוב. קטני, ועולוס איכא תיבה. באחרונות ולא באמצעינות, אבל כ"ד דהוי בעצמא אם איתא דליכא באמצעינות הוה קטני שבאילו מתפללין כ"ד. ובאילו און מתפללין כ"ד, אלא ש"ם דבאמצעינות איכא, כ"ד, ולא מצית לתרוצי בא"ש. באמצעינות בלא כ"ד, ולעולוס אמרין לא דקטני אין בין ג' ראשנות לג' אמצעינות בר לא לכ"ד שוין, דהכי באמצעינות איכא, כ"ד ה"נ איכא בראשנות. ולא מצית לתרוצי לא דקטני שבצור מתפלל י"ט [בש"ץ]. דהא איכא כ"ד, אלא מוקמין לא כ"ד ביחיד שקביל עליו תענית צבור, ותפשטו דידיד קובץ ברכה לעצמו. מנתחין מני דוק. באמצעינות איכא כ"ד. איכא. אחרונות, יתירות על באמצעינות. דהיינו אמצעינות. שבאילו אחרונות מרחיצינ ונועלין, אבל לכל דבריהם זה הוא שוין, בלא דכי איכא דאיכא כ"ד באחרונות איכא נמי באמצעינות. ולי תימא [הנהגה ושירה]. כלומר, דהא איבעי ליה למיתני שבאילו יש כ"ד ובאילו אין כ"ד איכא ששירין, דהא מה אלא קטני, דמשמע דהוי דוק, וליכא בינייהו אלא הנהגה, דבריהם, אבל ל"ה דהוה שוין, דכי איכא דאיכא כ"ד באחרונות איכא נמי באמצעינות. אי משום תיבה

והא שׁייר הציב. דבאחרונות איתא והכא ליתא דנקטני לקמן (דף טו.) סדר תעניות כ״ד מו״קין את הציב כו' ומותצין בגמרא בהדיא מציב דליתא אלא באחרונות ומשני כי קטני נמי מתניין ודבקימיתא: **מילי דלענא.** מתריעין צבית הכנסת וכו"ז נמי צבית

הכנסת: **צפרהסוף**. מיצה ברחוב
של עיר: **דיקא נמי**. ללכ"ד זה
זה שוין דקמני מתנימין מה אלו
יתירות על הראשונות כו' ואלו כ"ד
לא קא חשיב גבי אחרונות: **והא מה**
אלו קסני. דמשמע דווקא: **דהא**
קסני לה צבידך פירקין. דמי ששנה
מתנימין דהכא תנא נמי דתמי והאי
ללא תנא דבאי סמיך אהתם דקמני
באחרונות מוסיפין התיבה מה שאין כן
באמצעיות: **השאה דאסיה להכי**
דמשום דקמני לה צבידך פירקין
דאמרת ללא הוי שזיר כ"ד נמי
דאמרת דשוין ינינהו איכא למימר ללא
הוי שזין דלא קפי' שזירא נמי ללא
הוי דצדיקא אפי' לה צבידך פירקין
דבאחרונות איתנהו באמצעיות לא
ואיכא לתרזי כתיבולא קמא בקמייתא
דליכא כ"ד: **מאי הוי עלה**. היכן
אומרה יחד: **נקוט מצינוסיה צידך**.
כלומר תריך דבשלב אמצעיות הוי
מתענין ומתמדת לכולהו הנך מתנייתא
מה דקמני בראשונות ולא באמצעיות
הנך ראשונות לאו ראשונות ממנא
ינינהו אלא אמצעיות דאינהו הוו
ראשונות לאחרונות אבל בשבע
אחרונות לא מיתענו דכיון דשבע
ינינהו לא מנו עזבנות ומיניקות למיקס
צבו והא דקמני באחרונות ולא
בראשונות הנך אחרונות אמצעיות
ינינהו והראשונות ראשונות ממנא ואין
מתענין צבן ללא תקיף רגוזא כולי
האי. ואחות לשון הוא לתנא למיקרי
לאמצעיות ראשונות לאחרונות ואחרונות
לראשונות: **בשופרות**. היו עושין
ההמערות. ולשון המערה כמו תרועה
וסתם תרועה פשוטה לפנייה ולאחריה
במסכת ראש השנה (דף לז.) ואחרי
מתענין בשופרות כדכתיב (במדבר י'
ותקעתם בחלוצרות וגו' מוקפת
בשופרות כדי שיכניעו לבס לקול
השופר ויהיו נרתעים מחמתאס.
ואשש ברכות שהיו מוסיפין ציוס
המעיות היו מוקפין על כל ברכה
יצא אחת שהן י"ח המערות: **רצ**
יהודה אמר. מתענינהו אצני בקול
רס. היו צועקים עננו עננו עננו
עננו אלהי אברהם עננו עננו אלהי
יחזק עננו עננו אלהי יעקבצענו

הכל כפי שאומרים בסקופ הסליחות אבל עננו לתפלת תענית א
ותפלה קרי ליה התרעה דאי בשופרות מריעין מיבעי ליה. ומאן
התרעות וקא פריך מן וסמין לדבר יריחו ואם איתא ליפריך בה
אין פוחסין מו' העניות. בתחרונות: שמונה עשרה התרעות. ש
וסמין לדבר. שלא תטעה אם התרעה הזו תרועה או תפלה:
מתריעין כדי שיענו כדרך שגננו ביצורו על ידי שופרות תכניס
אלא בשופרות כולי עלמא וכו'. דהא מתריעין דקטני הכא ב
במתריעין דאמרין בעלמא על שאר פורעניות מ"ס עננו נמי
אלא בענונו לא: חגב. ארבה כתרמומו: זיזעה. עוקצת את
בכותל: הא זקעה צפה היא. אלמא דזקעת פה לא קרי ליה
פה לאו שמה התרעה ואידך סבר כו': גייס. וזרין עליה:
המטרופס. כמו זיזים טרופות (חולין דף סד.). שהולכת וגדה ו
ולא זקעה. תפלה שאין אנו בטוחין כל כך שחשילי תפתלנו ו
לעזרה דקאמר תנא קמא מתריעין דמשמע בסקופ רס ואמר ליי

כ"ד, אלמא ש"מ דכי הוה באחרונא איבא כ"ד ה"ג איבא כ"ד באמצעות. השתא דאיתא להכי.
 דא [בין] לה ויחידא. כלומר, לעולם באחרונא איבא כ"ד ובאמצעות, והא דלא קאני בשבילי
 קאני לה באיך באחרונא איבא כ"ד באמצעות. והא דקאני אין בין שלש ראשונות
 לכל דבריהם זה וזה שוין, דכי היכי דבאמצעות[ן] ליבא כ"ד ה"ג בארשנות, ומצינו לאוקמי הא
 בעקמיה דליבא כ"ד לא ביחיד, דאין יחיד קובע בריבא לעצמו. קאמו אמצעייתא בידך. כלומר,
 ת לא בארשנות לא באחרונא, בארשנות לא דאיתא תיך רוגזא, ובארשנות דקשי
 ליה. הא דקאני מתענות בארשנות ולא באחרונא היינו אמצעייתא שוין ראשונות לאחרונות, ולא
 בענות באחרונא היינו אמצעות[ן] שוין אחרונות לארשנות, לא בארשנות ממש, והא דקאני
 באחרונא, היינו ראשונות ממש, היינו אחרונות ממש שוין שלש עשרה, והא שלש שהידיים
 חסות התורה דהוה בכינויאי. ובחן "חג רעות. כדאמין בפירקין דלקמן, דברכיה ראשונה אמר
 לו, ומריצין, שמוח בכרכה ראשונה מריצא חסותא וכו', וכן ככל וכו', וברכת בארשנות תורה את
 החרסין. שמוח חסותא. ובעקבא. מה וכו' מריצין לא עקול, וכו' ראשונה בעקבא מה ותורה

והוא שייר תיבה אי משום תיבה לאו שיוורא
הוא מילי דצינעא קתני מילי דכפרהסיא
לא קתני אמר רב אשי מתני' נמי דיקא קתני
מה אלו יתירות על הראשונות אלא שבאלו
מתריעין ונועלין את החנויות אבל בכל
דבריהן זה וזה שוין וכ"ת הכא נמי * תנא
ושייר והא מה אלו קתני ותסברא מה אלו
דווקא הוא והא שייר לה תיבה אי משום
תיבה לאו שיוורא הוא משום דקא חשיב
לה באידך פרקא השתא דאתית להכי
עשרים וארבעה נמי לאו שיוורא הוא קתני
לה באידך פירקא מאי הוי עלה אמר רב
שמואל בר ססרמאי וכן אמר רב חייא בר
אשי אמר רב בין גואל לדופא ורב אשי
אמר משמיה דרבי ינאי בריה דרבי ישמעאל
בשומע תפילה והלכתא בשומע תפלה:
תני חדא עוברות ומיניקות מתענות בראשונות
ואין מתענות באחרונות ותניא אידך מתענות
באחרונות ואין מתענות בראשונות ותניא
אידך אין מתענות לא בראשונות ולא
באחרונות * אמר רב אשי * נקוט אמצעייתא
בידך דמיתרצון כולהו: מה אלו יתירות
על הראשונות אלא שבאלו מתריעין ונועלין
את החנויות: במאי מתריעין רב יהודה
אמר * בשופרות ורב יהודה בריה דרב
שמואל בר שילת משמיה דרב אמר
בעננו קס"ד מאן דאמר בעננו לא אמר
בשופרות ומאן דאמר בשופרות לא אמר
בעננו והתניא אין פוחתין משבע ואי תעניות
על הצבור שבהן י"ח התרעות וסימן לדבר
יירחו ויירחו שופרות הוה ותיובתא למאן
דאמר בעננו אלא בשופרות דכולי עלמא
לא פליגי דקרי לה התרעה כי פליגי בעננו
מר סבר קרי לה התרעה ומר סבר לא קרי

לאן שיורא הוא דהא קתני לה באידך פירקא. והוא הדין דהוה
מני לתרוני דלעיל מילי דצפרהסין לא קתני:

תנ"י **הדא** **מתענות** **בראשונות** **ולא** **באחרונות** **ותנא** **איך** **מתענין**
באחרונות **ולא** **בראשונות** **ותני** **איך** **לא** **מתענין** **לא** **בראשונות**
ולא **באחרונות** ^(ב) **נקוט** **מצייעתא**

בידך. פירש הקונטרס השלש
 תעניות אמנעיות צידך דבאותן
 תעניות עזבנות ומיניקות מתענות
 וה"ק מתענות בראשונות פ"י בראשונות
 ר"ל אמנעיות דהם ראשונות לאחרונות
 שהיו חמורות אבל לא בראשונות
 דפשיט ולא מני עבדי להו והא דקמני
 בחרונות ולא בראשונות האי אחרונות
 היינו אמנעיות וקרי להו אחרונות
 שהם אחרונות מן הראשונות בתחלה
 ונחזיק שלש תעניות וכן בשניה
 שלש אבל אין מתענות בראשונות
 שהם קלות והא דקמני לא בראשונות
 ולא בחרונות כלומר לא בשלש
 הראשונות הראשונות ממש ולא
 בשבע האחרונות האחרונות ממש
 אלא דווקא באמנעיות:

ורב יתודה בריה דרב שמואל
 בר שיית משמיה דרב אמר
 עננו. אומר הר"י (א) והאי עננו
 לא ר"ל עננו שחפלת מענית אלא
 ענינו שאומרים צלקיות וציוס
 הכפורים עננו אצינו עננו אכל
 עננו דפלה לא קאמר דלא שגשג
 ראשונות נמי אמר לו:
ובתן י"ה תרעות וסימן **דבר**
 יריחו. פירוש שציריחו עשו
 כן שהקיפוה ז' ימים והיו תוקעין
 בכל יום כמו כן תקנו חמניות ובכל
 מענית מוסיפין שש צרכות ועל כל
 צרכה תוקעין מרעין ותוקעין א"כ
 היינו י"ח תרעות:
מתריעין **עוורה**. פי' שיבואו
 לעזור לעיר וכו'
 ומתריעין צפה פירוש והאי תרועה
 ר"ל מתריעין צפה דאין להמיר
 תרועה בשופר בשבת:

רבי
ו"ד בשופרות אבל בעגנו לא
ו"י חיכוך י' חגב י' זכוב וצירעה
עין, אלא צועקין ⁽⁶⁾ מרצעקה
על אלו מתריעין בשבת על
פת בים ר' יוסי אמר לעזרה
זות בשבת מי שרי אלא לאו
יהודה נשיאה הוה צערא
גזר

אפי' בראשונות ואפי' יחיד אוקיימנא דלומרה בשומע תפלה.
פרש ענוו של תפלה תענית משבש דהא קמי' בשמין שון י"ח
ז"ח תפלות של שמונה עשרה ברכות מי איכא בשבע תעניות:
מוסיפין ו' ברכות מ"ח עד כ"ד ולכל אחת שלש תרועות:
החול' דכתיב זה שופרות. לישנא אחריינא סימן לזכר כלומר לכך
ושמע (ו) ויתקעו בשופרות וגו' וכתיב (סי) ותפול החומה תחתיה:
ויניח לעזרדין תעניות בשופרות: (ע) פליגי צעננו. כי פליגי
גמיה והאי דקמי' בעלמא מתריעין צעננו ויחול' דלמר' בשופרות
אלאס: ופושין. נכנשין צעניו ונחוטמו: ויחול'. כמו תמחק
ומרעה: תנאי היא. האי תנא דשאר מיני פורעניות קצר לעקת
הבה. המתפשט ויוצא לחוץ לשטוף את השדה ואת הבתים:
ודיה להיטבע במים: לעורה. לעוקין לבני אדם שיצואו לעוים:
ק עליהן בשבת. אלמא לעקת פה קרי התרעה מפי מורי. ל"א
רבי יוסי לעורה שיהו מתפללין כל אחד בציטו לעורה בעלמא:
גזר

בית דין גרוזין עור כו'. מרתיעין דתני כבמתי' כיצד הוא, רב יהודה אמר התרעה בשופר, שש
ומשבין (עלה) דור, אפי' פוחחין משבע עתונית על הציצוק וכוכן בשם החירות, וסמין לרבר
הזה. ויתבין דשופר דברי חלל התרעה היה, כ' פלגי כעניני, רב יהודה כב עניני אל חלל
הזה. ו**תוב** מוביני עליה, ושאר כל מיני פוחחין המרתשוט על העולם כנון חיטין חגב וכוכו
ועקריכין אל מרתיעין אל צועקין, ורדנה עניני צעקה היא, ואם תאמר עניני התרעה היה
היכי קאני צועקין ולא מרתיעין. ונתני חגב היא, ש' תנא שקורע עניני התרעה, הנחן (בפיקרין)
על ציר שהפיקה גייס וא' נהר עלו הספינה המספרת בים, ר' י' אומר לעורר אל על ציר
לכל למינה. ואם שבת היא ושופר בשם אסור, אלא כעניני, ויתבין מרתיעין בשבת, ש'

קודם הברכה תקעו, ולאחר הברכה תקעו ותוקעין ומריעין ותוקעין, וקודם ברכה שניה אומר לה בשניה ג' תרועות, נמצא לד' ברכות י"ג (תקיעות) [תרועות]. וסימן לדבר. דעבדינן תרועה ריחא, ה שופר. לעזרה ולא לצעקה. כל אחד מתפלל בפני עצמו, אבל אין עושין כנופא. ר' יהודה גזר תליס

עין משפט
גר מצוה

עַה אַ מײַ פֿ״ג מַהֿל
תַּעֲמִיז הַלֵּכֶה הַ טוֹשׁ״ע
אִיחַ סִימֵן תַּקְעָה סַעֲפִי הִ:
עו ב מײַ שֶׁם הַלֵּכֶה ז
טוֹשׁ״ע שֶׁם סַעֲפִי ד:
עו ג מײַ שֶׁם פֿ״ב הֵלִי יג
טוֹשׁ״ע שֶׁם סִימֵן תַּקְעוּ
סַעֲפִי הִ:

עַח ד' מִיִּי שֶׁם הִלְכָּה י
טוֹשֵׁעַ שֶׁם סַעֲיָף ט:
עַמָּה ה' מִיִּי שֶׁם הִלְכָּה ט
טוֹשֵׁעַ שֶׁם סַעֲיָף ז:
פ' ו' מִיִּי פִּיֵּא שֶׁם הִלְכָּה ו
טוֹשֵׁעַ שֶׁם סִימֵן תַּקְעוּ
סַעֲיָף יג' וְסִימֵן רַפָּח סַעֲיָף
ט:]

רבינו חננאל

אמר רב אשי, דא דייקת
מנתייבא דייק מנתייבא, דקנתי
מיה אילוי תיורת
הראשונות, וכל שכלול
מלתי ועלילי החתיבה וזה
מלכ בדיניה זה וזה שוין.
אמר קמעת שריא מקעת,
ומאי שריא שריא (היינו, שכן
היכה, דלא קנתי ומוציאין
החתיבה אלן אמרנתי וכן
היינו), כשם שריא התיבה
שריין כ"ד ברכות, ולעולם
שריין כ"ד מפתליין באמצעות
כ"ד ברכות. ודיוקני, חתיבה
היא שרוא הנה, וקנתי
באיד פקדן סדר קנתי
כיצד מוציאין התיבה, הנה
פפרש תחילה.
מוציאין את החתיבה ואמרנתי,
השתא דארתו להכי, גם
השינוי, שני ביה נמי,
ואומא מקרית רב קנתי
כ"ד אמרש כ"ד ברכות,
שני אמר כולוהי קנתי
מיייר. וזו שינוי היא ולא
סמכין עליה, דא בארין
התיבה אלן שריא ארמיא
התיבה אלן שריא ארמיא
התיבה אלן שריא ארמיא,
למכאז חתיבה מפתלי ענו
לא שני יחיד קאי בצבור
שני יחיד קאי בצבור
וקימאן לן דכל יחיד מוכרי
ענו בשומא תפליה. חתי
עברות מפתליה מנחנת
בראשונות ואין מנחנת
האחרות, ונתיב אין
מנחנת האחרות ואין

[illegible]

הוא דרב אמרו התרעה בנינו.
ירחו, והתרעות ירחו בשופר
ורב סבר ענינו נמי התרעה
וצרעה ויתשים ושילוח נחשים
ענינו התרעה והיא הצעקה,
(ארא) על אילנו מרעיען בשבת
הא, והא הכא התרעה בשופר
דקרי לענינו התרעה, ש"מ.

ורצו ופרעין, ולרח ברכות
ירחו בשופר, והוא ומגנס
תעניתא. הני דקתי במתניתין.